

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-624-9-20>

INTRAPERSONAL CONFLICTIVES AS DISCURSIVE CONSTRUCTS IN MODERN ENGLISH FICTIONAL DISCOURSE

ІНТРАПЕРСОНАЛЬНІ КОНФЛІКТИВИ ЯК ДИСКУРСИВНІ КОНСТРУКТИ У СУЧАСНОМУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Chernenko O. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department of
Germanic Philology,
Kyiv National Linguistic University
Kyiv, Ukraine*

Черненко О. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри германської
філології,
Київський національний
лінгвістичний університет
м. Київ, Україна*

Внутрішньоособистісний, або *інтраперсональний* конфлікт, є одним із найскладніших і найглибінніших психологічних протиріч, що виникають у внутрішньому світі особистості. При цьому вивчення такого конфлікту у художньому дискурсі відбувається шляхом аналізу репрезентованої сукупності висловлювань персонажа художнього твору, який у відповідному контексті функціонує як *модель* реальної мовної особистості.

У нашому дослідженні спираємося на розроблену нами теоретичну модель розвитку динаміки конфлікту у художньому творі, відповідно до якої виокремлюємо наявність функціонально цілісних структурних одиниць – *конфліктивів* – дискурсивних конструктів, які *за формою* співпадають з певною фазою конфліктної комунікації, а *за структурою* відповідають поняттю комунікативного, або *автокомунікативного* акту [2, с. 127].

Варто зазначити, що, на відміну від *інтерперсональних* конфліктів, *інтраперсональні* конфліктиви мають іншу природу: вони не демонструють зовнішню динаміку, що базується на інциденті як комунікативному акті зіткнення сторін із застосуванням вербальних, невербальних та інших засобів, які набувають свого розвитку у стадіях ескалації, кульмінації тощо. Натомість, інтраперсональні конфлікти мають внутрішній характер і розгортаються в межах одного носія інформації шляхом її перекодування та тісно пов'язаний із поняттям аксіальної (від лат. *axis* – вісь) комунікації.

В основі типології різновекторних *причин* внутрішньоособистісного конфлікту, змодельованого у художньому творі та репрезентованого

у низці конфліктів, лежить характер внутрішніх протиріч та суперечностей, таких як різноспрямовані потреби, цілі, установки, цінності або ролі. Відповідно, суперечності можуть бути *когнітивного* характеру (конфлікт між знанням, досвідом і зовнішніми вимогами – теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера), мати *мотиваційне* підґрунтя (класифікація К. Левіна), являти собою конфлікт між «Я-реальним» та «Я-соціальним»: *ціннісні установки і соціальні ролі* (концепції Е. Фромма та К. Хорні), мати *екзистенційні та психофізіологічні* причини. [1, с. 131–134].

Таким чином, *внутрішньоособистісні конфлікти* – це гострі негативні переживання, що виникають унаслідок тривалого протиріччя та зіткнення різних елементів внутрішнього світу людини. Якщо *деструктивний* тип подолання внутрішнього конфлікту художнього персонажу, утіленого в мультимодальних інтраперсональних конфліктах у сучасному англійськомовному художньому дискурсі виявляє себе як такий, що руйнує особистісні структури людини зокрема шляхом застосування неефективних механізмів захисту таких як витіснення, проєкція, регресія, раціоналізація тощо (за З. Фройдом), то *конструктивним* є конфлікт, що характеризується максимальним розвитком конфліктуєчих структур і мінімальних особистісних витрат на його вирішення. Конструктивно подоланий внутрішньоособистісний конфлікт – це один з механізмів гармонізації особистісного розвитку [3, с. 418; 4 с. 235].

Застосувавши трьох етапну характеристику мовної особистості, яка переживає внутрішній конфлікт, репрезентований у художньому творі, нам вдалося виокремити *адаптивний* тип мовної особистості художнього персонажу, втілений в інтраперсональних мультимодальних фрагментах-конфліктах у випадку *конструктивного* розв'язання внутрішніх протиріч. Прикладом може слугувати *екзистенційний внутрішньоособистісний конфлікт*, утілений у множинних конфліктах протягом усього художнього твору ("City of Girls" Elizabeth Gilbert), репрезентований переважно у зоні авторського наративу (*first person narrative technique*) у формі оповіді-звертання до дочки близької людини від імені Вівіан Морріс, чиє життя розгортається на сторінках роману.

У романі Вівіан розпочинає свою оповідь з екзистенційних питань, намагаючись розв'язати суперечність у сприйнятті себе: "Хто я?", "Якою людиною, ким я хочу бути?". Це тип внутрішньоособистісного конфлікту *ідентичності* (або самовизначення), який часто виникає у періоди життєвих змін або криз, як, приміром, підлітковий вік, середина життя. Водночас протягом життя жінка критично переосмислює ці питання та дає на них відповіді, здійснюючи перекодування

інформації/ повідомлення/ питання, поставленого автором самому собі у процесі *автокомунікації*, де не тільки відбувається набуття повідомленням нового змісту, але й більш широко, перебудова особистості.

Вісімнадцятилітню Вівіан батьки відправляють навчатися у коледж Вассара, де вона намагається віднайти сенс у навчанні:

"To be honest, I didn't understand what I was doing at college, aside from fulfilling a destiny whose purpose nobody had bothered explaining to me. From earliest childhood, I'd been told that I would attend Vassar, but nobody had told me why. What was it all for? What was I meant to get out of it, exactly? And why was I living in this cabbagey little dormitory room with an earnest future social reformer? <...> I was so fed up with learning by that time, anyhow. I'd already studied for years at the Emma Willard School for Girls in Troy, New York, with its brilliant, all-female faculty of Seven Sisters graduates— and wasn't that enough?" [5, p. 12].

Аналізуючи *вербально-семантичний* рівень мовної особистості, зауважимо, що авторка вдається до риторичних питань (*What was it all for? What was I meant to get out of it, exactly? And why was I living ...with an earnest future social reformer?*). Емоційно-підсилювальний ефект має використання сленгової одиниці *in this cabbagey little dormitory room* – у "тісній, безладній і брудній кімнатці гуртожитку", Вівіан не розуміє, чому і задля якої мети має жити в гуртожитку з "серйозною майбутньою соціальною реформаторкою" (*with an earnest future social reformer*), тим самим протиставляючи себе та сферу своїх інтересів міфічному "призначенню", сутність якого їй ніхто не потрудився пояснити (*fulfilling a destiny whose purpose nobody had bothered explaining to me... nobody had told me why*). Авторка вдається до повторів, ознак емоційно-експресивного забарвлення ситуації внутрішнього конфлікту (*nobody, what/why, and wasn't that and maybe*).

Водночас, перебуваючи на той час у стані внутрішнього конфлікту, дівчина все ж знаходить спосіб не тільки пристосуватися до ситуації і вижити, але й стати популярною, завдяки своєму вмінню шити:

"Once word got out around school that I could sew anything – and truly, I could – the other girls at Emma Willard were always knocking at my door, begging me to let out their waists for them, or to fix a seam, or to take their older sister's formal dress from last season and make it fit them right now. I spent those years bent over that Singer like a machine gunner, and it was worth it. I became popular – which is the only thing that matters, really, at boarding school. Or anywhere" [5, p. 13].

Зрештою, Вівіан на свій спосіб *адаптується* до життя у школі і винаходить своє мірило успіху – бути популярною, оскільки це "єдине, що важить, і не тільки у школі" (*I became popular – which is the only thing that matters, really, at boarding school. Or anywhere*).

Підкреслюючи важливість популярності та затребуваності у такий спосіб, який був їй доступним, авторка вживає повтори дієприслівникових фраз (*knocking, begging*), альтернативний сполучник *or*, модальні дієслова та емпатичні конструкції, еліптичне речення (*and truly, I could, were always knocking, Or anywhere*), порівняння (*bent over that Singer like a machine gunner*).

Таким чином, дослідження мовних особливостей семіозису та інтерпретації такої мультимодальної одиниці конфліктної мовленнєвої взаємодії у художньому дискурсі як інтраперсональний конфліктив дозволяють нам наголосити на ефективності застосування комплексної методики до їх аналізу та вивчення, що базується на принципах синергетичності, мультимодальності та міждисциплінарності.

Література:

1. Отич О. М., Орлов В. Ф., Фурса О. О. Психологія конфлікту : навчально-методичний посібник для підготовки магістрів усіх форм навчання. Київ : ДЕТУТ, 2008. 423 с.
2. Черненко О. В. Мультикомпонентна структура конфліктиву в англійськомовному художньому дискурсі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія*. 2023. № 2 (26). С. 124–133.
3. Шеремет Н. О., Лазебна О. А. Вербалізація негативних емоційних станів (на матеріалі горорів Стівена Кінга та Патріка Зюскінда). *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2025. № 213. С. 414–419.
4. Fromm E. *The Sane Society*. New York: Henry Holt and Company, 1990. 384 p.
5. Gilbert E. *City of girls*. New York : Riverhead Books, 2019. 470 p.